

СВІТОВІ ОСВІТНІ ТРЕНДИ: НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
УДУ імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

СВІТОВІ ОСВІТНІ ТРЕНДИ: НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 190-річчю Університету
та 50-річчю Інституту

20–21 червня 2024 року

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2024

За загальною редакцією професора **В. П. СЕРГІЄНКА**

Редакційна колегія:

- В. П. Андрущенко* – член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, доктор філософських наук, професор;
- Р. Г. Драпушко* – проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність), кандидат філософських наук, доцент;
- В. Г. Лавриненко* – проректор з міжнародних зв'язків, кандидат історичних наук, професор;
- Н. В. Марченко* – кандидат педагогічних наук, доцент;
- Шебень Володимир* – кандидат педагогічних наук, професор (Пряшевський університет, Словаччина);
- В. П. Сергієнко* – доктор педагогічних наук, професор;
- В. М. Слабко* – доктор педагогічних наук, професор;
- Г. М. Торбін* – проректор з наукової роботи, доктор фізико-математичних наук, професор;
- В. І. Федоришин* – доктор педагогічних наук, професор;
- Л. І. Гладка* – кандидат фізико-математичних наук, доцент.

С 24 **Світові освітні тренди: навчання впродовж життя в інформаційному суспільстві:** збірник мат. Міжнародної науково-практичної конф., присвяченої 190-річчю Університету та 50-річчю Інституту. – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 278 с.

До збірника ввійшли матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Світові освітні тренди: навчання впродовж життя в інформаційному суспільстві”, у яких науковці розглядають актуальні питання теорії, методології та практики неперервної освіти в умовах соціальних та інформаційних змін.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі психології, педагогіки та дотичних до них наук.

Франчук Н. П.,
кандидат педагогічних наук,
докторант кафедри освіти дорослих,
доцент кафедри інформаційних технологій і програмування
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
старший науковий співробітник
відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем
Інституту цифровізації освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИКЛАДНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інноваційні методи навчання прикладній лінгвістиці з використанням інформаційних технологій відкривають нові можливості для ефективнішого засвоєння матеріалу та набуття практичних навичок. Кілька таких методів, що найкраще зарекомендували себе це:

1. Використання корпоральних лінгвістичних систем.
2. Використання штучного інтелекту та машинного навчання.
3. Віртуальні навчальні середовища та симуляції.
4. Використання навчальних платформ та онлайн-курсів.
5. Динамічні додатки та програмне забезпечення.
6. Соціальні мережі та онлайн-спільноти.

1. Використання корпоральних лінгвістичних систем.

Використання корпоральних (корпусних) лінгвістичних систем дозволяє студентам аналізувати великі обсяги текстів, що сприяє кращому розумінню мовних явищ та тенденцій. Основні компоненти та інструменти корпусних лінгвістичних систем включають [7]:

1. Текстові корпуси. Великі збірки текстів, які використовуються для аналізу. Корпуси можуть бути різних типів: синхронічні (поточний стан мови), діахронічні (розвиток мови у часі), спеціалізовані (наукові тексти, юридичні тексти тощо) та загальні.

2. Анотовані корпуси. Корпуси, в яких тексти помічені різними лінгвістичними позначками (морфологічними, синтаксичними, семантичними тощо).

3. Конкордансери. Інструменти, які дозволяють знаходити в корпусах всі вживання певного слова або фрази у контексті.

4. Лематизатори та стеммери. Програми, які зводять різні форми одного слова до його базової форми (леми).

5. Теги частин мови (POS-тегери). Інструменти, які автоматично визначають частини мови (іменник, дієслово тощо) для кожного слова в тексті.

6. Парсери. Інструменти для синтаксичного аналізу речень, що визначають їх граматичну структуру.

7. Інструменти для аналізу колокацій. Системи, що дозволяють аналізувати частотність і співживання слів у текстах.

8. Машинне навчання та NLP (опрацювання природної мови). Використання

алгоритмів машинного навчання для автоматичного аналізу та опрацювання текстів.

До відомих корпусних лінгвістичних систем та платформ, які підтримують це можна віднести такі як: Sketch Engine, AntConc, NLTK (Natural Language Toolkit) та ін.

Sketch Engine – це система для аналізу великих корпусів текстів, через яку отримуються інструменти для створення конкордансів, аналізу колокацій, лексикографічного аналізу тощо. Дане програмне забезпечення для управління корпусом та аналізом тексту, розроблене компанією Lexical Computing Limited [1].

AntConc (<https://www.laurenceanthony.net/software/antconc/>) – безоплатний інструмент для створення конкордансів і аналізу текстових корпусів. Це програмне забезпечення для аналізу текстових корпусів, за допомогою якого можна створювати частотні списки, аналізувати колокації та контексти [2].

NLTK (Natural Language Toolkit). Це набір бібліотек і програм для символної та статистичної обробки природної мови для англійської мови, написаних мовою програмування Python. Його розробили Стівен Берд і Едвард Лопер з кафедри комп'ютерних та інформаційних наук університету Пенсільванії.

Корпусні лінгвістичні системи є важливими інструментами для лінгвістів, дослідників мови, розробників програмного забезпечення, які працюють в галузі опрацювання природної мови, та інших фахівців, що займаються аналізом текстових даних.

2. Використання штучного інтелекту та машинного навчання.

Штучний інтелект (ШІ) може допомогти в автоматичному аналізі текстів, машинному перекладі та створенні індивідуальних навчальних програм.

Roleplay (Рольова гра) AI Chatbot або AI RP Bot – це інструмент на основі штучного інтелекту, який можна використовувати для рольових розмов з користувачами. Ці боти можуть прийняти особистість будь-якого персонажа, від історичних діячів і кінозірок до спортсменів і вигаданих персонажів. Вони розроблені, щоб генерувати відповіді, які відображають певного персонажа, роблячи його максимально автентичним, щоб справляти враження, ніби вони були справжнім персонажем. Ці чат-боти штучного інтелекту використовують опрацювання природної мови (NLP) і машинне навчання, щоб створити унікальну відповідь для кожного користувача. Використовуючи машинне навчання, рольовий чат-бот вивчає попередні взаємодії з користувачем, щоб постійно покращувати відповіді.

PornX AI (<https://www.morningdough.com/uk/go/pornx-ai>) – це унікальний рольовий чат-бот зі штучним інтелектом, який використовує розширені алгоритми штучного інтелекту для створення вмісту, пропонуючи користувачам персоналізований і захоплюючий досвід. Він забезпечує платформу для дослідження фантазій і бажань у стриманій обстановці. Цей інноваційний інструмент в індустрії розваг для дорослих пропонує високоякісні зображення, різноманітні варіанти стилю та спеціальні підказки.

AI-перекладачі – такі як Google Translate [4], за допомогою яких можна вивчати перекладацькі техніки та порівнювати різні переклади.

3. Віртуальні навчальні середовища та симуляції.

Через віртуальні середовища студенти можуть взаємодіяти з навчальними матеріалами у тривимірному просторі. Second Life – віртуальний світ, де студенти можуть практикувати іноземні мови у реальних ситуаціях, спілкуючись з іншими користувачами. VR/AR технології – створення імітацій реальних мовних ситуацій, що дозволяє студентам практикувати мову у віртуальних умовах [9]. До прикладу –

Pokemon https://play.google.com/store/apps/details?id=com.nianticlabs.pokemongo&hl=en_US.

4. Використання навчальних платформ та онлайн-курсів.

Через онлайн-платформи забезпечується доступ до великої кількості ресурсів та курсів з прикладної лінгвістики. Coursera, edX – онлайн-курси з прикладної лінгвістики, які включають відеолекції, динамічні завдання та форуми для обговорень. Moodle [5], Blackboard – платформи для управління навчальним процесом, де можна створювати курси, проводити тести та оцінювати студентів.

5. Динамічні додатки та програмне забезпечення.

За допомогою різноманітних додатків можна вивчати мови та лінгвістику у зручному та динамічному форматі. Зокрема Duolingo – додаток для вивчення іноземних мов з використанням ігрових методик та Anki – система створення та використання флеш-карток для запам'ятовування лексики [8].

6. Соціальні мережі та онлайн-спільноти.

Соціальні мережі можуть бути ефективними для практики мови та обміну знаннями з іншими студентами та викладачами. Facebook групи, Reddit – платформи, де можна обговорювати мовні питання, отримувати поради та ділитися ресурсами. Tandem, HelloTalk – додатки для мовного обміну, через які можна знаходити мовних партнерів з усього світу.

Сьогодні за допомогою комп'ютерних програм можна здійснювати чимало трудомісткої роботи – укладати словники різних типів: орфографічні, перекладацькі, синонімів, антонімів, омонімів, перекладати стандартизовані тексти, створювати реферати, здійснювати коректорську і частково редакторську роботу, підтримувати масштабні бази даних для найрізноманітніших дослідницьких проєктів. Зокрема створено багато сервісів для перевірки правопису (орфографії і пунктуації) [3].

Інтеграція цих методів в освітній процес сприяє підвищенню ефективності навчання, мотивації студентів та розвитку їхніх мовних навичок. За допомогою інформаційних систем можна створювати індивідуальні траєкторії навчання, що враховують потреби, інтереси та рівень підготовки кожного студента. Це забезпечує більш ефективне засвоєння матеріалу та підвищує мотивацію до навчання. Загалом, використання інформаційних технологій у навчанні прикладної лінгвістики значно розширює можливості для викладання та дослідження мовних явищ. Інноваційні методи навчання, підтримані цифровими інструментами, забезпечують більш гнучкий, індивідуалізований та динамічний підхід до оволодіння мовами, що відповідає сучасним освітнім вимогам та викликам.

Література:

1. AnkiHub – Collaborative Anki Decks! URL : <https://www.ankihub.net/>
2. Kilgarriff, Adam, et al. “The Sketch Engine : Ten Years on”. *Lexicography*. Vol. 1. № 1. July 2014. P. 7-36.
3. Капранов Я. В. Корпусний менеджер antconc та його можливості для визначення частоти ключових слів різних мов. Інженерія знань як фактор міжкультурної кооперації України з Японією, КНР і Республікою Корея (1-2 грудня 2021 р.) / Knowledge Engineering as a Factor of Cross-Cultural Cooperation of Ukraine with Japan, the People’s Republic of China and the Republic of Korea (December 1-2, 2021). С. 100-102. URL : <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/2980/КапрановЯ.В.КорпуснийменеджерAntConcстайогом%20ожливостідлявизначеннячастотиключовихсліврізнихмов.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Руднік Ю. Застосування технологій доповненої та віртуальної реальності у викладанні іноземних мов. *Освітологічний дискурс*, вип. 1 (40), Березень 2023, с. 165-83.

-
5. Франчук В. М., Франчук Н. П. Організація дистанційного навчання в закладах освіти. *Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи* : матеріали ІХ Міжнар. наук.-пр. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 28 квітня 2022 р.). Тернопіль, 2022. С. 167-170.
 6. Франчук Н. П. Аналіз та використання цифрових ресурсів в освітньому процесі : матеріали Всеукраїнської вебконференції “*Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти*”. Вінниця. 26 травня 2022 року. URL : https://ito.vspu.net/konferenc/konf_digital_education/2022/Franchuk.pdf
 7. Франчук Н. П. Використання програм для автоматизованого синтаксичного аналізу тексту. *Теорія і практика використання інформаційних технологій в умовах цифрової трансформації освіти*. 29 червня 2023. м. Київ С. 69-71. URL : <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41423/materialy%20konferentsii.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 8. Франчук Н. П. Використання програми Google Перекладач під час навчання дисципліни “Лінгвістична інформатика” : матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції “*Інформаційні технології в освіті, науці й техніці*” (ІТОНТ-2018). 17-18 травня 2018 року. Черкаси : ЧДТУ, 2018. С. 245-247.
 9. Франчук Н. П. Використання програмного засобу LanguageTool під час навчання дисципліни “Лінгвістична інформатика” : матеріали восьмої Міжнародної науково-практичної конференції “*FOSS LVIV-2018*”: Львів, 26-29 квітня 2018р. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. С. 30-33.

УДК 378.015.31:159.955

Харитоненко О. І.,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри журналістики
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна;
Савенкова Л. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
директор Наукової бібліотеки
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА АНАЛІТИЧНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ НА ТЛІ ІНСТРУКТАЖНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Ця розвідка присвячена осмисленню питань формування в умовах сучасного освітнього процесу критичного мислення студентів спеціальності 061 “Журналістика”, однак означені тут тенденції доволі універсальні й можуть бути актуальними і для інших спеціальностей.

У сучасних вимогах до ЗВО, які формулюють стейкхолдери (як роботодавці, так і студенти чи абітурієнти), прихований парадокс, який суттєво впливає на всі організаційні й методичні аспекти викладання – від формування навчальних планів до